

Szabványosítás és közbeszerzés az informatika területén

Nóbik Lajos
IBM Magyarországi Kft.
lnobik@hu.ibm.com

Témakörök

- **A szabványosítás és szerepe az Európai Unióban**
- **Elismert nemzetközi, európai és nemzeti informatikai szabványosítási szervezetek**
- **A 2007. év szabványosítási kihívása: az OOXML**
- **Az ODF és az OOXML alapvető különbsége**
- **Az EU közbeszerzési irányelve és a hazai gyakorlat**
- **Hazai nehézségek a nyílt szabványok bevezetésére**
- **Az IBM szabványosítási politikájának öt alapelve**

A szabványosítás és szerepe az Európai Unióban

- **A szabványosítás általános és ismételten alkalmazható megoldásokat ad fennálló vagy előrelátható feladatokra.**
- **A szabványosítás eredménye a szabvány , ami egy elismert szabványosítási szervezetben közmegegyezés útján kidolgozott műszaki előírásokat tartalmazó dokumentum.**
- **A szabványosítás három szintje:**
nemzetközi, európai és nemzeti
- **A szabványosítás az EU-ban elősegíti a szabad kereskedelmet, a dolgozók és a fogyasztók biztonságát, a hálózatok együttműködési képességét, a környezet védelmét, a K+F programok hasznosítását, valamint a közbeszerzést.**
- **A szabványok alkalmazása önkéntes az EU-ban. Kötelezően az un. irányelveket (direktívákat) kell bevezetni minden tagállamban. Az egyes irányelvekhez kapcsolódnak az un. *harmonizált szabványok*.**

Az informatikai szabványosítás nemzetközi szervezetei

International
Organization for
Standardization

Az ISO (Nemzetközi Szabványügyi Szervezet) a nemzetközi szabványok legnagyobb kidolgozója és kiadója a világon, 157 ország nemzeti szabványosító intézményeinek a hálózata. Olyan nem kormányzati szervezet, amely hidat képez a közzszolgálati és a magánszektor között.

International Electrotechnical Commission

A Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság feladata az elektrotechnikai, elektronikai és ezekhez kapcsolódó technológiák, összefoglaló néven az „elektrotechnológia” nemzetközi együttműködés keretében végzett szabványosítása.

- A két nemzetközi szabványosító szervezet szoros együttműködésben dolgozik, több területen is közös bizottságban.

Az informatikai szabványosítás európai szervezetei

Az Európai Szabványügyi Bizottság önkéntes műszaki szabványokkal járul hozzá az EU és az EEA célkitűzéseéhez, a már említett területeken. A CEN a belga törvények alapján, 1961-ben létrehozott nonprofit szervezet.

European Committee for Electrotechnical Standardization

Az Európai Elektronika Szabványügyi Bizottság 1973-ban jött létre, két korábbi európai szervezet, a CENELCOM és a CENEL egyesülésével. Küldetése önkéntes elektrotechnikai szabványok készítése, ami elősegíti az egységes Európai Unió piacát és az EEA-t elektromos és elektronikai eszközök és szolgáltatások tekintetében, a kereskedelmi korlátok lebontásával, új piacok létrehozásával, és a megfelelőségi költségek csökkentésével.

Az Ecma International szerepe az európai IKT és FE szabványosításban

- **Az Ecma International 1961-ben alapított - az Információs és kommunikációs technológia (IKT/ICT) és a Fogyasztói elektronika (FE) szabványosítására szentelt - ipari egyesülés.**
- **Az Ecma célkitűzése a megfelelő nemzeti és európai szervezetekkel való együttműködésben szabványok és műszaki beszámolók (Technical Reports) létrehozása, az IKT és az FE használatának az előmozdítására és szabványosítására.**
- **Több mint 370 Ecma szabványt és 90 magas színvonalú Műszaki beszámolót adott ki az elmúlt 40 évben, amelynek több mint 2/3-t elfogadták nemzetközi szabványként vagy műszaki beszámolóként.**
- **Egyik jelentős informatikai szabványa az ECMA-376, „Office Open XML File Formats”, amelyet a Microsoft Corp. javaslatára és jelentős hozzájárulásával dolgozott ki.**

A Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) informatikai szabványosítási tevékenysége

- A jogelődök jóvoltából 1927 óta aktív nemzeti szabványosítás az 1995. évi XXVIII. törvény alapján köztestületi formában működik. Így a korábbi költségvetési gazdálkodás helyett többnyire megbízási munkákból kell megteremtenie a pénzügyi fedezetét.
- Az MSZT határozathozatali szerve a Szabványügyi Tanács (SZT), míg a Műszaki Bizottságok végzik a műhelymunkát. Az MSZT (testület) munkáját az ügyvezető szervezet fogja össze.
- Az MB 819 (Informatika) bizottság 2007. évi kritikus tevékenysége hozta felszínre azt a hiányosságot, hogy a Műszaki Bizottságok saját ügyrend nélkül, egy kevésbé publikus igazgatói utasítás alapján működtek. Ezt az MSZT munkáját felügyelő gazdasági miniszter utasítására sikerült pótolni: az SZT által kidolgozott minta után utóbb minden MB megalkotta saját ügyrendjét.
- A kötelezően magyar szabványként is bevezetendő európai szabványokat zömében un. előlapos formában, az angol szöveg meghagyásával adják ki.

A 2007. év szabványosítási kihívása: az OOXML szabványjavaslat (ISO/IEC DIS 29500)

- **Az OOXML javaslat az ISO/IEC DS 26300:2006 (ODF) szabványt ellensúlyozó, az Ecma által gyorsított jóváhagyásra benyújtott Ecma 376 szabvány, a maga 7000+ oldalnyi anyagával.**
- **Az ISO/IEC részéről kompetens JTC1 SC34 bizottság által bekért szavazatok 2007. szeptemberében nem érték el a javaslat elfogadásához szükséges arányt.**
- **A 2008. február havi BRM (szavazatértékelő) ülés idő híján nem tudta mind a több mint 1000 észrevételt áttekinteni, de az ezt követő újabb szavazás eredményeként a javaslat elfogadást nyert. Hazánk, bár csak megfigyelői státusza van, már nem vehetett részt ezen az ülésen, mert szeptemberben nem küldhetett be szavazatot.**
- **Az elfogadott szabvány kiadását 2008. augusztusáig gátolta négy ország fellebbezése, amelyet az ISO és az IEC műszaki tanácsa a szükséges 2/3-os támogatás hiányában nem támogatott.**

A 2007. év szabványosítási kihívása az MSZT-ben: az OOXML szabványjavaslat (ISO/IEC DIS 29500)

- **Az MSZT/MB 819 műszaki bizottság 2007. februárban tartott ülése „tartózkodó” szavazat beküldéséről döntött**
- **Bár a szeptemberi újabb szavazatra készítő MB 819 júliusi ülésén - az időközben többszörösére felduzzadt bizottság – támogatta az OOXML javaslatot, de több szabálytalanság miatt a Gazdasági Minisztérium, s maga a miniszter az ülés újra összehívásáról döntött.**
Megjegyzés: hasonló bizottsági létszámnövekedés több más országban is jelentkezett és több, eddig inaktív ország is belépett az ISO tagjai sorába!
- **A 2007. aug. végi ülés határozatképtelennek bizonyult, és újabb problémák miatt az MSZT felügyeletét ellátó miniszter leállította bármilyen szavazat kiküldését, valamint elrendelte a már jelzett műszaki bizottsági ügyrendek kidolgozását.**

Az ODF és az OOXML alapvető különbsége

- **Mindkét megoldás lehetővé teszi a különböző módon létrehozott elektronikus dokumentumok cseréjét és használatát.**
- **Az ISO/IEC 26300:2006 ODF szabvány kidolgozása több cég összefogásának közös eredménye, un. nyílt szabvány, amelynek megvalósítása nem kíván szabadalmi felmentéseket. A mintegy 700 oldalas leírás átlátható módon segíti a megvalósítását.**
- **A rövidesen megjelenő ISO/IEC 29500:2008 OOXML szabvány kidolgozása az Ecma keretén belül történt, egyetlen gyártó programrendszerére alapulva. Megvalósítása szabadalmi felmentéseket és eddig nem hozzáférhető, a gyártó tulajdonát képező információkhoz való hozzáférést igényel. Leírása 7000+ oldal, ami az értelmezését és megvalósítását más gyártó részére jelentősen megnehezíti.**

A közbeszerzési eljárás

- „Az Európai Parlament és a Tanács 2004/18/EK irányelve (2004.03.31.) az építési beruházásra, az árubeszerzésre és szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról” intézkedik.
- Az irányelvek nemzeti bevezetése kötelező az EU országok részére
- A jelenleg érvényben lévő hazai előírás, a „2003. évi CXXIX törvény a közbeszerzésről” is alapul veszi a fenti irányelvet.
- A 168/2004. (V.25.) Korm. rendelet a Központi Szolgáltatási Igazgatóság (KSZF) feladatává tette a hazai közbeszerzési eljárások lefolytatását
- 2004/18/EK irányelv időközi módosításai és a hazai gyakorlat tapasztalatai alapján folyamatban van a közbeszerzési rendszerünk egyszerűsítése és pontosítása.

A közbeszerzési eljárás hatással van a piacra

- **A közbeszerzési szervezet (pl. a KSZF) döntései befolyásolhatják a szállítók stratégiáit**
- **Ha a KSZF a főbb nyílt szabványoknak megfelelő termékeket igényelne, akkor az iparág erre készen áll**
- **A közbeszerzési kiírásoknak a nyílt szabványokra is ki kell terjedniük**
- **Mi a hatása a meglévő EU irányelveknek ?**
 - Közbeszerzés (2004/18)
 - Szabványosítási keretek (98/34)

Meghatározások a közbeszerzési irányelvben (2004/18/EC)

- **Műszaki előírások ('Technical specification'):**
 - A műszaki előírások/jellemzők teljessége a kívánt anyag, termék, szállítmány vagy szolgáltatás meghatározására (Annex VI (1.a,b))
- **Szabvány ('Standard'):**
 - Elismert – nemzetközi, európai, nemzeti – szabványosító szervezet által jóváhagyott műszaki specifikáció (Annex VI(2))
- **Az elismert szabványosító szervezeteket a 98/34 irányelv Annex I és II sorolja fel**
- **Jól megalapozott nemzetközi szabványok / A Nyílt szabványokat nem veszik tekintetbe**

Útmutatások a műszaki előírásokra a közbeszerzésben (ahogy a 2004/18/EK irányelv meghatározza)

- **Azonos elérési lehetőség a pályázók számára, nem igazolható hátrányok okozta hatásoktól mentesen**
- **Műszaki előírások a közbeszerzésre:**
 - vagy: hivatkozás nemzetközi, európai, ill. nemzeti szabványokra - 23(3a) bekezdés
 - vagy: részletes funkcionális követelmények megadása - 23(3b) bekezdés
 - elegendően precíz legyen, hogy
 - a pályázó megállapíthassa a tárgyi kérdést
 - a szerződő hatóságok odaítélhessék a szerződést
 - vagy: a fenti alternatívák kombinációja - 23(3c,d) bekezdés
- **A pályázónak igazolnia kell a megfelelést - 23(4) bekezdés**

Hazai nehézségek a nyílt szabványok bevezetésére

- **Az ODF széleskörű bevezetésének elősegítésére alakult nemzetközi egyesülés: ODFA, melynek magyar tagozata is megalakult ODFA HU néven 2007-ben. Az ODFA HU petíciója azzal számol, hogy 4-5 év alatt az ODF-alkalmazások 100 milliárd forint megtakarítást eredményeznének a közsférában.**
- **Az ODF meghatározó célja a verseny helyreállítása az irodai szoftverek piacán.**
- **A KSZF által 2008.01.4-én kiírt nyílt közbeszerzési eljárás a közigazgatási és oktatási intézmények által korábban beszerzett szoftverlicenszek „megújítására” a Gazdasági Versenyhivatal szerint sem bizonyult verseny semlegesnek, a nyílt szoftvereket ajánlók ellenében.**
- **A GVH 2008.03.10-én benyújtott bírósági felülvizsgálati kérelmét a Fővárosi Bíróság 2008. szept. 1-jén első fokon elutasította.**
- **Sajnos még az EU sem hangsúlyozza eléggé a nyílt szabványokat.**

Az IBM Corp. szabványosítási politikájának frissen meghirdetett öt alapelve

- **részvétel vagy annak befejezése az eljárások minőségén és nyíltságán , a tagsági szabályokon és a szellemi tulajdon politikáján alapuló szabványügyi testületekben**
- **a fejlődő és fejlett gazdaságok bátorítása, hogy elfogadják a nyílt világszabványokat és részt vegyenek ezeknek a megalkotásában**
- **a szabványügyi testületeken belül elősegíteni azokat a szabályokat, amelyek műszaki döntéseket, szavazásokat, és a határozatok vitáját tisztességes módon végzik a független képviselők útján, illetéktelen befolyástól mentesen**
- **együttműködés a szabványügyi testületekkel és fejlesztő országokkal annak biztosítására, hogy a nyílt együttműködési képességű szoftverek szabadon rendelkezésre álljanak és megvalósíthatók legyenek**
- **segíteni a világos, egyszerű és következetes szellemi tulajdoni politika megteremtését a szabványügyi testületek részére, s ezáltal képessé tenni a szabványfejlesztőket és -megvalósítókat, hogy informáltak legyenek a műszaki és üzleti életben**

Bibliográfia

Az ISO honlapja: www.iso.org/iso/home.htm

Az IEC honlapja: www.iec.ch/

A CEB honlapja: www.cen.eu/cenorm/homepage.htm

A CENELEC honlapja: www.cenelec.eu/Cenelec/Homepage.htm

Az Ecma honlapja: www.ecma-international.org

Az MSZT honlapja: www.mszt.hu/

KSZF közbeszerzési portál: www.kozbeszerzes.gov.hu/

Az ODF HU honlapja: www.odfalliance.hu

IBM Press Release:

<http://www.marketwire.com/press-release/Ibm-NYSE-IBM-902622.html>

**Nóbik Lajos: ITC termékek megfelelőség tanúsítása az EU-ban
HTE Szeminárium, Eger, 2006**

Köszönöm a figyelmüket!

